E 61/2019 vp

Suojeluasiantuntija Hanna Aho
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
YmV 4.3.2020

Valtioneuvoston selvitys: EU:n komission tiedonanto vihreän kehityksen ohjelmasta (Green deal)

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää ympäristövaliokuntaa lausuntopyynnöstä koskien EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa.

Suomen luonnonsuojeluliiton päähuomiot ovat:

- EU:n on oltava hiilineutraali viimeistään vuonna 2040 ja vuoden 2030 päästövähennystavoitteen tulee olla 65 prosenttia. Hiilineutraalisuutta määriteltäessä on huomioitava hiilinieluarvioihin liittyvät epävarmuudet ja vertailutasot.
- Sektorien välisen integraation lisäämisessä tulee olla varovainen, sillä se vaikuttaisi päästöoikeuden hinnan muodostukseen päästökaupan alla ja heikentäisi ilmastopolitiikan luotettavuutta ja oikeudenmukaisuutta. Maankäyttösektorin ja taakanjakosektorin välisestä joustosta on luovuttava.
- Jäsenmaiden tulee raportoida ympäristölle haitallisten tukien määrästä (erityisesti fossiilisten polttoaineiden tuet) ja laatia suunnitelma niistä luopumiseksi. Kaikki investoinnit fossiilisiin polttoaineisiin, niiden etsintään, tuotantoon ja infrastruktuuriin on lopettava.
- Lento- ja meriliikenteen polttoaineiden verotus tulee sallia koko EU:ssa ja lentoliikenteelle jaettavista ilmaisista päästöoikeuksista on luovuttava.
- EU:n on tartuttava ylikulutukseen sekä ulkoistamiinsa päästöihin mm. hiilitullien ja yritysten ja sijoittajien huolellisuusvelvoitteen kautta.
- Luonnon monimuotoisuuden hupeneminen ja sukupuutot on pysäytettävä ja on varmistettava että kaikki luontodirektiivien lajit ja elinympäristöt ovat suotuisassa tai paranevassa suojelun tilassa vuoteen 2030 mennessä.
- Vesipuitedirektiivi on todettu toimivaksi, joten sitä ei pidä avata vaan vahvistaa direktiivin

toimeenpanoa vesien hyvän tilan saavuttamiseksi.

Yleiset huomiot

Luonnonsuojeluliitto pitää EU:n vihreän kehityksen ohjelmaa tärkeänä aloitteena ympäristö- ja ilmastotoimien valtavirtaistamisessa ja toimien tehostamisessa. Siinä ei kuitenkaan esitetä riittäviä toimenpiteitä ympäristökriisin pysäyttämiseksi tai huomioida EU:n historiallista vastuuta päästöistä.

Kasvua korostavasta näkökulmasta tulisi siirtyä kasvusta riippumattoman hyvinvoinnin tavoitteluun ja mittaamiseen. Kasvukeskeisyys ei ole perusteltua ellei luonnonvarojen kasvavaa käyttöä saada hillittyä ja irtikytkentä päästöjen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen suhteen ei tapahdu. Euroopan ympäristöviraston mukaan Eurooppa ei saavuta kestävyysvisiotaan ”hyvästä elämästä maapallon resurssien rajoissa” vain edistämällä taloudellista kasvua ja yrittämällä hallita kasvun haittavaikutuksia ympäristö- ja sosiaalipolitiikan välineillä. Kestävästä kehityksestä on sen mukaan tultava valtavirtaa.

Luonnonsuojeluliitto pitää tärkeänä vihreän kehityksen ohjelman, EU:n kahdeksannen ympäristöohjelman ja Agenda 2030 tavoitteiden ja niiden toimeenpanon yhteyttä ja johdonmukaisuutta, jotta ilmastokriisiin ja luonnon monimuotoisuuden katoon voidaan vastata.

Suurimmalle osalle eurooppalaisista ilmastonmuutoksen torjunta on erittäin tärkeää. [1] Ilmastonmuutoksen torjuntaa, ympäristön-, merten ja luonnonsuojelua pidettiin Euroopan Parlamentin tärkeimpänä tehtävänä, näin erityisesti Pohjoismaissa ja Alankomaissa.

Kuitenkin ympäristön tila on vakava. Eurooppa on saavuttamassa vain 6/35 ympäristömittarista vuonna 2020.[2] Parhaiten on edistytty kiertotaloudessa ja päästöjen vähentämisessä. Kuitenkin luonnon monimuotoisuuden väheneminen ei pysähdy vuoteen 2020 mennessä. Pienellä osalla suojelluista lajeista (23 %) ja elinympäristöistä (16 %) suojelu on suotuisalla tasolla.

EU:n ilmastotavoitteet

Tavoite hiilineutraaliuudesta vuonna 2050 mennessä sekä vuoden 2030 päästövähennystavoitteen nostaminen 50-55 prosenttiin ovat liian alhaisia, jotta EU tekisi reilun osuutensa 1,5 asteen mukaisesta päästövähennyspolusta. Lisäksi aikataulua vuoden 2030 ilmastotavoitteesta sopimiseksi

[1]Eurobarometri, 2019: https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/fi/be-heard/eurobarometer/parlemeter-2019-heeding-the-call-beyond-the-vote

[2]Euroopan ympäristön tila ja näkymät, European Environmental Agency, 2020: https://www.eea.europa.eu/fi/publications/euroopan-ymparisto-tila-ja-nakymat

pitää varhentaa, jotta EU:ssa saadaan sopimus aiheesta ennen EU:n ja Kiinan välistä huippukokousta syyskuussa. Vain aikainen sopimus ilmastotavoitteesta voi kirittää globaaleja ilmastotoimia ennen maraskuun kansainvälisiä ilmastosneuvoteluja Skotlannissa. Suomen tulee tunnistaa teollisuusmaiden historiallinen vastuu päästövähennyksistä sekä globaali oikeudenmukaisuus ja puoltaa **EU:n vuoden 2030 päästövähennystavoitteen nostoa vähintään 65 prosenttiin** ja vaatia komissiota esittämään uutta tavoitetta mahdollisimman pian, jotta asiasta saadaan yhteisymmärrys kesäkuun neuvostossa ennen EU-Kiina huippukokousta.

EU:n tulee asettaa 45 prosentin uusiutuvan energian tavoitetta vuoteen 2030 mennessä ja k**estävyyskriteerien asettamisesta puubiomassalle** niin, että varmistetaan tavoitteeseen sisälletyttävien jakeiden ilmastohyödyt myös lyhyellä aikavälillä. EU-jäsenmaiden tulee raportoida **ympäristölle haitallisista tuista** ja EU-komission tulee koordinoida prosessia, jossa jäsenmaat luopuvat niistä.

Ilmastotoimet

Päästöoikeuksien ilmaisjaosta tulee luopua ja asettaa lattiahinta päästöoikeuksille, jotta päästökaupan ohjaavuutta parannetaan. **Tiukennetaan päästökauppaa** niin, että vähennetään päästöyksiköiden määrä Pariisin sopimuksen tavoitteiden mukaiselle tasolle ja mitätöidään ylimääräiset päästöyksiköt. EU:n tulee luopua päästökaupan kustannusten kompensaatiosta teollisuudelle, sillä se on johtanut epäterveeseen tukiaisilla kilpailuun jäsenmaiden välillä.

Sektoreiden välisiä joustoja ei tule lisätä, jotta maankäyttösektoriin liittyvät epävarmuudet eivät vaaranna päästövähennystavoitteiden saavuttamista päästökauppa- ja taakanjakosektoreilla. **Fossiilipäästöt ja hiilinielut on pidettävä erillään toisistaan.** Sektorien välisiin joustoihin liittyy myös riski päästöoikeuden hinnan muodostukseen sekä ilmastopolitiikan hyväksyttävyyteen.

EU:n hiilinielut ovat pienentyneet kymmenen vuoden ajan ja LULUCF-asetuksen tavoitetasona pitäisi olla hiilinielujen kasvattamisen varmistaminen, jotta EU voi olla hiilinegatiivinen vuoden 2040 jälkeen. Vuosi 2020 on LULUCF-asetuksen stressitesti, mutta jo nyt on selvää, että asetus kaipaa vahvistamista vuonna 2021.

Lento- ja meriliikenteen polttoaineiden verotus tulee sallia koko EU:ssa ja lentoliikenteelle jaettavista ilmaisista päästöoikeuksista on luovuttava.

Rakentamisen energiatehokkuutta tulee parantaa. Kuitenkin puurakentamisen edistämisessä tulee

olla varovainen, jotta se ei johda hakkuiden lisääntymiseen ja hiilinielujen pienentymiseen, millä olisi haitallinen vaikutus ilmastoon. Mikäli puurakentaminen johtaa hakkuiden lisäykseen, aiheutuvat päästöt ovat viimeisimpien tutkimusten mukaan suuremmat kuin ilmastohyödyt.[3]

Energian kokonaiskulutusta on myös pystyttävä rajoittamaan, sillä myös uusiutuvien energiamuotojen kestävälle tuotannolle on rajat.

Luonnonsuojelu

EU:n ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi esitykseen kuuluva olemassa olevan luonto-, meri- ja vesilainsäädännön toimeenpanon vahvistaminen sekä uuden lainsäädännön laatiminen ovat tärkeitä toteuttaa.

On tärkeää, että Suomi tukee tavoitetta pysäyttää luonnon monimuotoisuuden hupeneminen sekä varmistaa että kaikki luonto- ja lintudirektiivien lajit ja elinympäristöt ovat suotuisassa tai paranevassa suojelun tilassa vuoteen 2030 mennessä.

Metsiä ja metsäsektoria koskevan strategian valmistelun tulee tapahtua l**uonnon monimuotoisuuden vahvistamisen näkökulmasta** ja sen tavoitteissa tulee olla mukana ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen (mm. vihreä infrastruktuuri eli ekologiset yhteydet).

Vesipuitedirektiivi on todettu EU-komission terveystarkastuksessa[4] toimivaksi, joten sitä ei pidä avata vaan **vahvistaa direktiivin toimeenpanoa vesien hyvän tilan saavuttamiseksi**. Jäsenmaissa toteutettavat kehityskeskustelut voisivat olla hyvä keino vahvistaa toimeenpanoa.

Rahoitus

Suomen luonnonsuojeluliitto pitää tärkeänä, ettei EU-varoista rahoiteta fossiilisten polttoaineiden käyttöä, etsintää, infrastruktuuria tai tuottamista. Tämä sisältää kaasuinfrastruktuurin. **EU:n budjetista 40 prosenttia tulisi osoittaa ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen.** Rakennerahastoista vähintään 40 prosenttia on korvamerkittävä ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamiseen. Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto on kannatettava ja se voi vauhdittaa turpeen

[3] Seppälä et al, 2019: Effect of increased wood harvesting and utilization on required greenhouse gas displacement factors of wood-based products and fuels
https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301479719308333?via%3Dihub

[4]Fitness Check of the Water Framework Directive and the Floods Directive: https://ec.europa.eu/environment/water/fitness_check_of_the_eu_water_legislation/documents/Water%20Fitness%20Check%20-%20SWD(2019)439%20-%20web.pdf

kaivuusta luopumista Suomessa, jos teemme kansallisia päätöksiä turpeesta luopumiseksi.

EU:n kehitysyhteistyövaroista 50 prosenttia on ohjattava ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen. EU:n on myös rahoitettava vahinkojen ja menetysten korvaamista. Ulkosuhdepolitiikassa on varmistettava, että ilmastoa ja luontoa ei tuhota missään rahoituskohteissa.

Vähintään yksi prosentti budjetista tulee ohjata LIFE-ohjelmaan luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

CAP-rahastossa uhkaa maatalouden ympäristötoimenpiteiden väheneminen nykyisestä merkittävästi, koska rahaston leikkaukset kohdistuisivat ns. 2-pilariin. Ympäristörahoitus tulee siksi pitää vähintään nykytasolla. Vähintään 15 miljardia euroa CAP-varoista on osoitettava vuosittain luonnon monimuotoisuutta vahvistaviin toimenpiteisiin.

Kansainväliset ympäristötoimet

EU:n kauppasopimuksiin tulee sisällyttää vaatimus 1,5 asteen lämpenemisrajan mukaisesta politiikasta, luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta ja ihmisoikeuksien noudattamisesta. Kauppasopimusten osapuolten tulee olla mukana Pariisin sopimuksessa ja toimittaa NDC:nsä ajallaan. Kaikkien tulevien kauppasopimusten tulee tähdätä metsäkadon pysäyttämiseen. Ympäristö- ja ihmisoikeusehtojen rikkomuksista tulisi seurata sanktioita.[5]

EU:n on varmistettava, että maataloustuotteet sen sisämarkkinoilla eivät aiheuta ympäristöhaittoja tai ihmisoikeusrikkomuksia ja lopetettava laittoman puutavaran tuonti kolmansista maista. EU:n tulee sopia uudesta lainsäädännöstä, joka velvoittaa yritykset ja sijoittajat minimoimaan metsäkadon ja metsien tilan heikkenemisen riskin.[6]

EU:n on varmistettava toimiva sisämarkkina ilmastoystävällisille tuotteille ja otettava käyttöön hiilitullit. Samalla on luovuttava teollisuudelle ilmaiseksi jaettavista päästöoikeuksista.[7]

[5]CAN Europe: http://www.caneurope.org/docman/climate-finance-development/3584-making-the-egd-work-for-international-partnerships/file

[6]Luonnonsuojeluliiton lausunto 3.10.2019 ympäristövaliokunnalle https://www.sll.fi/2019/10/03/lausunto-eun-toimien-tehostamisesta-maailman-metsien-suojelemiseksi-ja-ennallistamiseksi/

[7] Sandbag: Border carbon adjustments, 2019: https://sandbag.org.uk/wp-content/uploads/2019/12/2019-SB-Border-Adjustments_DIGI-1.pdf

Maatalous- ja kalastuspolitiikka

Maataloudessa pyrkimys tarkastella koko ruokaketjua tuotannosta kulutukseen (Pellosta pöytään) on kannatettava. Yhteinen maatalouspolitiikka tarvitsee kuitenkin syvällisempää uudistusta. EU:n ympäristötavoitteita on erittäin vaikea saavuttaa nykyisen CAP-ehdotuksen mukaisesti ja 2-pilarin ympäristökorvausten vähentyessä jopa neljänneksellä nykyisestä, jos EU:n tämänhetkinen rahoituskehysesitys toteutuu.

EU:n yhteisen kalastuspolitiikan periaatteet ovat hyvät, mutta sen toimeenpanoon pitää panostaa nykyistä enemmän. Esimerkiksi tavoite ylikalastuksen lopettamiseksi 2020 ei toteutunut tämän määrävuoden kalastuskiintiöistä päätettäessä.

Lisätietoja

- suojeluasiantuntija Hanna Aho, puh. 040 628 9495, hanna.aho@sll.fi
- erityisasiantuntija Tapani Veistola, puh. 0400 615 530, tapani.veistola@sll.fi